

## 2003 YILINDA BANKACILIK SEKTÖRÜ

Prof.Dr. Sudi APAK\*

### ÖZET

2003 sonuna banka bilançolarındaki düzelme, faiz düşüşü ve işlem gelirlerinin artmasından kaynaklanmıştır. Bununla birlikte denetim sorunlarının düzeltilmemesi ve banka raporlama sistemindeki hatalar bankacılık sektörünün güçlenmesini engellemektedir. Bununla birlikte kamu bankalarının görev zararları devam etmekte ve özelleştirme yapılamamaktadır. BDDK denetimleri yetersiz kalmakta ve dinamik analiz yapılamamaktadır. Bankacılık sektörü 2004 yılına da bu sorunlar ile girmiş ve kaynak yaratma ile kredi vermedeki problemler devam etmektedir. BDDK'nın çalışmaları Türk bankacılık sektöründe denetim standartları oluşturamamaktadır. Banka sayısını veya şubelerini azaltma stratejisi başarılı olamamış ve bu uygulamaların etkileri Türkiye'nin finansal kapasitesini sınırlamıştır.

**Anahtar kelimeler:** Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Bankacılık Sektörü, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF), Banka Denetimi.

### ABSTRACT

#### BANKING SECTOR IN 2003

The banking sector's performance had been increased at the end of 2003 due to the fall of the interest rates and surge of the transaction incomes. Since the problems and the defects on banking reports continue, they become a major concern on the banking sector to implement the international standarts of auditing. In addition, the loses of public banks result the privatization not to be managed. Banking Regulation and Supervision Agency (BRSA) audits do not reflect the real position of the sector regart to lack of the dynamic analysis. Banking sector has the above subjects to be continued in year 2004. The work of the BRSA does not establish the banking standarts in the sector since bankruptcy of some banks, decline in the bank branches and related strategies limit the financial capacity of Turkey.

**Key Words:** Banking Regulation and Supervision Agency (BRSA), Banking Sector, Savings Deposit Insurance Fund (SDIF), Bank Audit.

### GİRİŞ

Yeni bin yılın başlaması ile birlikte uygulamaya konan IMF istikrar programı Türkiye ekonomisinde önemli izler bırakmıştır. Bu değişimlerden en önemlileri sabit kur sistemine geçiş ve Bankalar Yasasında yapılan değişimlerdir. Bu gelişmeler ile Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu (BDDK) oluşturulmuştur.

1999 yılındaki ekonomik krizden sonra başlayan ekonomik iyileşme neticesinde bankacılık sektöründe tüketici ve ticari krediler teşvik edilmiştir. Hazine Bonosu faiz oranlarının yıllık ortalama % 32'lere düşmesi ile bankacılık sektöründe menkul kıymet reeskontlarından ötürü kar realizasyonu başlamıştır. Bir yıl kadar süren bu iyileşmeden sonra bankacılık sisteminin açık pozisyona gitmesi ve spekülasyon olarak Merkez Bankasından döviz alışı Kasım 2000'den sonra makroekonomik dengeleri bozmuştur. 2001 Şubat ayında ise döviz çıkışını önlemek amacı ile faizlerin artışı da "dalgalı kur sistemine" geçişi sağlamıştır. 2001 yılında açık pozisyon sorunları ile birlikte, hazine kağıtlarının faiz artışı ile bankacılık sektöründeki tüm bankalar yılı zararlar kapamışlardır. Bu durumu düzeltmek amacı ile sektördeki bazı özel bankalarla 2001 Mayıs ayında takas (swap) amacı ile dolara endeksli devlet

\* Trakya Üniversitesi, İİBF, EDİRNE.

tahvili verilmiştir. Bunların uzun vadeli oluşu ve ikinci piyasalarının olmaması ve daha sonra TL'nin değerlendirilmesi ile bankaların bilançoları olumsuz etkilemiştir. 2001 sonunda Türkiye'deki tüm bankalar yılı zararlar kapamış ve gerçek anlamda hesaplanması gereken "Sermaye Yeterlilik Oranı" hiçbir bankada % 8'i tutmamıştır. Bu durumdan kurtulmak için banka bilançolarının aktifinde yer alan "sabit kıymetler" kalemi yeniden değerlendirmeye tabi tutularak yeni oranlar açıklanmıştır. Yeni oranlara göre, likidite değeri olmayan bazı gayrimenkuller hesaba katılması tüm sektörde % 15'in üzerinde sermaye yeterlilik oranlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Sektördeki bu gelişmelerle bazı bankaların kapatılmasının düzelmeye getireceği beklentisi yaratılmıştır. Bunun bu şekilde gelişmediği anlaşıldığında ise, fondaki prim stoğu tükenmiş ve TMSF, TCMB'ndan avans kullanan kuruluş durumuna gelmiştir. Denetim sorunlarının hiçbir şekilde düzeltilmemesi ve banka raporlama sistemindeki hatalar bankacılık sektöründen başlayan krizin daha da derinleşmesine yol açmıştır. 2003 sonuna gelindiğinde banka bilançolarındaki düzelmeye, faiz düşüşü ve işlem gelirlerinin artmasından kaynaklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde Türk bankacılık sistemi analizi, üçüncü bölümünde ise TÜSİAD'ın "Bankacılık Sektöründe Yeniden Yapılanma Konusunda Öneriler" isimli çalışması özetlenecektir. Dördüncü bölümde ise, bu önerilerin uygulamadaki engelleri tartışılacaktır. Son bölüm ise önerilerdir.

### 2003 YILINDA TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ (TBB,2003)

Bankalar Birliği Çalışma grubunun analizi ve bunun kritiği aşağıdadır:

1. "TL'ye artan talep TL'yi reel olarak değerlendirmiş ve bu da bankaların performansını olumlu etkilemiştir."

2003 Haziran'ında sektörün aktif büyüklüğü 150 Milyar \$ olmuştur. Burada kamu bankaları 50.6 Milyar \$, özel bankalar 83.3 Milyar \$, fondaki bankalar 5.1 Milyar \$, yabancı bankalar 4.4 Milyar \$ ve mevduat kabul etmeyen bankalar 6.6 milyar \$'lık büyüklüğe sahiptir. Türk Bankacılık sektörünün 1999 sonundaki aktif büyüklüğünün de aynı olduğu gerçeği karşısında sektörde \$ dolar bazında büyüme olmamıştır. TMSF'nin yönetimine geçen 23 bankanın aktif büyüklüğü, yabancı sermayeye satılan Demirbank'a rağmen tüm yabancı bankalardan daha fazla olmuştur. Yabancı sermayede sınırların kalktığı bir ortamda 4 yılda ulaşılan bu büyüklük sektörde sağlıklı yapıyı tehdit etmektedir.

2003 Haziran'ında özel sektöre ait bankaların aktif içindeki payı % 56, mevduattaki payı % 58'e, kredilerdeki payı % 65'e ulaşmıştır. Kamu bankalarının payı aynı kalemlerde sırası ile % 32, % 34 ve % 17 olmuştur. Fon bankalarının payı ise bu üç kalemden % 4, % 5 ve % 3 olmuştur. Toplam aktifler ve mevduata fon bankaları Türkiye'deki yabancı sermayeli bankalardan daha fazladır.

Bankacılık sektöründe yoğunlaşma daha da artmış; ilk on bankanın aynı dönemde aktif, mevduat ve kredilerinde payı % 82, % 88 ve % 74 olmuştur. Bu paylar artarak devam ederken kamu ve büyük özel banka paylarının artması, BDDK'nın bazı bankaları kapatması ile sektördeki oligopol yapıyı güçlendirmektedir.

2. "TL'nin değer kazanması nedeniyle, bilançolarda yabancı paranın payının yüksek olmasına bağlı olarak bilançodaki büyüme sınırlı kalmıştır. Büyümeyi etkileyen diğer bir faktör ise, vergi düzenlemelerinden kaynaklanan farklılıkların etkisiyle daha yüksek getiri sağlayan Hazine kağıtlarına yönelen talebin sürmesi olmuştur".

Aynı analizde; 2002 yılı sonuna göre 6 ayda TL aktifler % 12 büyürken, yabancı para aktifler % 15 daralmıştır. Buna karşılık TL pasifler % 12 büyümüş, yabancı para pasifler % 13 oranında gerilemiştir. Buna göre bilanço içinde yabancı para aktifler % 46'dan % 40'a, yabancı para pasifler %

50'den % 44'e gerilemiştir. 2003 Haziran döneminde bankacılık sektörünün bilanço içi yabancı para aktif ile yabancı para pasif farkı, yıl sonundaki - 5,3 milyar \$'dan - 6.8 milyar \$'a yükselmiştir. Sektördeki bilanço içi Yabancı Para Pozisyonu 6 ayda özel bankalarda - 454 ve fon bankalarındaki - 367 milyon \$'dan + 34 ve + 182 milyon \$'a yükselmiştir. Sektörde yıl sonunda - 551 milyon \$ olan aynı değer, bu yıl ortasında 551 milyon \$'a yükselmiştir (TBB,2003:6) .

Bu değerlendirmeden, açık pozisyon neticesinde bankacılık sektöründe kar beklentilerinin arttığı anlaşılmaktadır.

3. 2003 yılı ortasında 150 milyar \$'lık banka aktiflerinde menkul değerler cüzdanı 66 milyar \$ (% 44), krediler 41 milyar \$ (%27), duran varlıklar 13 milyar \$ (%9), likit değerler 20 milyar \$ (%14)'lük bir paya sahiptir. Menkul değerler cüzdanının devamlı yükselmesi, reel faizden ve yüksek iç borçlanmadan kaynaklanmaktadır.

Pasif kalemlerde mevduat 98 milyar \$ (% 65), mevduat dışı kaynaklar 18 milyar \$ (% 12), özkaynaklar 21.4 milyar \$ (% 14)'lük paya sahiptir. Diğer aktiflerin ise % 9'luk payı vardır. 2002 yılı sonunda 9 milyar \$'lık zarar toplamına ulaşılmışken, 2003 yılı 6 ayında sektör 1.7 milyar \$ kar etmiştir. Sektörde karın en önemli belirleyici kalemi menkul kıymetler cüzdanıdır. Çünkü pasifteki 98 milyar \$'lık mevduata karşılık aktifteki en büyük kalem hazine kağıtlarıdır. Sistemdeki en büyük faiz riski de kredilerden değil, bu kalemden kaynaklanmaktadır. 2001 bilançosunda tüm bankaların zararlı, 2003'te tümünün karlı olması ise sektördeki yönetim tarzından çok hazine bonosu ve mevduat faiz riskindendir.

4. Toplam aktiflerin GSMH'ya oranı 1999 sonunda % 68, 2002 sonunda % 78, 2003 Haziran'ında % 68 olmuştur. BDDK'nın kurulduğundan beri sektörde reel bir gelişme görülmemiştir. Bu oranlar Batı Ülkelerinde % 100'lerin üzerindedir.

5. Ticaret bankaları gurubunda kamusal sermayeli bankaların aktif, kredi ve mevduat payı artmaktadır.

6. Banka aktiflerinde likit değerlerin payı azalırken, krediler ve menkul kıymetlerin payı artmıştır. Bu da Bankaların hazinenin acentası şeklinde çalıştığı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır (TBB,2003:7-14).

7. Sorunlu kredilerin toplam kredilere oranı % 18'dir. Bu oranlar Avustralya'da % 3, ABD'de ve AB'de ise % 3-5 civarındadır.

#### **BANKACILIK SİSTEMİ'NDE YENİDEN YAPILANMA:**

TÜSİAD'ın hazırladığı raporla ilgili özetle, nasıl yapılanma ve bunun kim tarafından ve hangi vade ile yapılacağı özetlenmiştir (TUSİAD, 2003 ).

##### **a) Nasıl Yapılanma?**

###### **1. Finansal Yapılanma:**

- Likidite probleminin çözümü.

###### **2. Operasyonel yeniden yapılanma:**

- Birleşmeler, satın almalar, sermaye artırımı, şube ağının yeniden organizasyonu.

###### **3. Yapısal önlemler:**

- Sağlıklı sistemin devamı.

**b) Kim Yapacak?**

Devlet tarafından:

**Kısa Vade:**

- Gözetim ve denetimin güçlenmesi ve saydamlığın artması.
- Tahsili Geçmiş Alacaklar için hukuki altyapının gelişmesi, özellikle icra-iflas süresinin işleyiş ve etkinliğinin artması.
- Varlık Yönetim şirketine etkinlik.

**Orta Vade:**

- Erken müdahale (ön uyarı) sisteminin oluşturulması
- Kamu bankalarının rehabilitasyon ve özelleştirilmesi
- Mevduata güvencenin kademeli olarak kalkması
- Riske göre prim sisteminin yapılması
- Kayıt dışı ekonomi ile mücadele
- Sektördeki vergilerin azaltılması

**Uzun Vade:**

- Sektöre giriş-çıkış serbesliği
- Bankacılık lisansının politik etkilerden arındırılması

**Bankalar ve BDDK Tarafından:**

- Gerek Yabancı Bankalarla, gerekse yurtiçindeki bankaların kendi aralarında yaşanabilecek birleşme imkanlarının değerlendirilmesi.
- Nakit sermaye artışı için halka arzın teşviki
- Stratejik ortaklık konusunda ortak proje oluşturulması
- Kurumsal yönetim-denetim-risk yönetimi.

**UYGULAMADAKİ ENGELLER**

Devlet tarafından:

**Kısa Vade:**

- Uluslararası Denetim standartlarının uygulanmaması ve enflasyon muhasebesinin 2004'e kadar sadece sabit kıymetlere yapılması gerçekçi olmayan sermaye Yeterlilik Oranlarını yaratmıştır.
- Uluslararası Denetim Şirketleri banka bilanço denetimi ön raporuna "Uluslararası Denetim Standartları (IAS)-29'dan muaftır" yazması ile kendilerini garantiye almaktadır. Üçlü kontrol sistemi enflasyon muhasebesi uygulanmaması ve bankalar yeminli murakıplarının dinamik analiz yapmamaları ile çalışmamaktadır.
- Sektöre yönelik ceza yasası yerine murakıp raporlarının etkinliği sağlanmalıdır. Dünyanın hiçbir yerinde bu tip yasa yoktur ve IMF'de buna karşıdır.
- Varlık Yönetim Şirketi standartları koyarak işlemlerini yapmalıdır.

**Orta Vade:**

- 2000 yılındaki Bankalar Kanununda yazan "Risk Yönetim Merkezi"nin her banka tarafından kurulması gerekirken tek düze olarak henüz gerçekleşmemiştir. Erken müdahale mümkün değildir. Riskin tek düze belirlenmesi daha uzun zaman alacaktır.
- Kamu bankalarının özelleştirilmesi "görev zararları" yüzünden mümkün değildir. Rehabilitasyonu ise mevcut kadro yapısı ve bankaların ek görevleri yüzünden zordur.
- Mevduat güvencesi 1994'teki krizde konmuştur. Kademeli olarak kaldırılışı güvenin tam olarak sağlanması ile mümkün olabilir. Hükümet yetkililerinin "paranızı devlet bankalarına yatırın" şeklindeki açıklamaları özel bankalara zarar vermiştir.
- Risklerin ve ön uyarının olmadığı yerde riske göre prim sistemi mümkün değildir.
- \* Kayıt dışı ekonomi reel sektör için geçerlidir. Kredi taleplerinde "her şeyi bilançoya yazmıyoruz fakat durumumuz iyi" derken vergi dairelerine "herşeyi fazlası ile yazdık" düzeni değiştirilmelidir.

- \* Vergi dairelerinin otomasyonu 10 yıldır yapılamamıştır.
- \* Firmalar herşeyi kayıt altına aldıkları zaman ağır bir vergi yükü ile karşılaşmaktadırlar. Ayrıca UDS'larından hangi endekslemenin kullanılacağı SPK ve Vergi Dairesi arasında tartışmalıdır.
- \* Bankalardaki çift kayıt aktifte kredi, menkul değerler cüzdanı, nakit ve munzam karşılıkları etkilerken; pasifte mevduat ve kar kalemlerini etkilemiştir.
- \* Bankalardaki çift kayıtlı Banka Yeminli murakıpları tarafından kısa sürede anlaşılamayacağı beyanı kamuoyuna yanlış olarak aktarılmış ve bu sistemi olumsuz etkilemiştir.
- \* Sektördeki vergiler azaltılmalıdır. Vergi gelirleri azalacağı varsayımı ile mevcut durumda bu zordur.
- \* Kredi kartı, tüketici kredilerindeki kredi-mevduat marjı % 100'leri bulmuş olup bu sistemin sağlıklı kredilendirilmesini engellemektedir.

#### **Uzun Vade:**

- Sektördeki oligopol yapı sektöre giriş-çıkış serbestisini yok etmektedir.

Bankaların dinamik ve geleceğe yönelik senaryolar ile değerlendirilmemesi tüm bankaların bir yıl zararlı olmasına ve ertesi yıl karlı olmasına yol açmaktadır. Bu durum bazı bankaların bir müddet beklenmesi halinde kara geçeceğini göstermektedir. 23 banka kapanırken sadece HSBC ve Eurobank Türkiye'ye gelmiştir. Yanlış kararlar ile sektöre yabancı sermaye gelişi ve Fon bankalarının satışı imkansız hale gelmiştir.

- 2000'e kadar Türkiye'de banka lisansı gevşek uygulanmış ve banka sayısı artmıştır. 2003 yılında bankalar "işlemlerden" para kazanmaya başlamıştır. Daha önce ise kredi-faiz farkından, bu ödenmediği takdirde kredi reeskontundan para kazanıyorlardı.

Bayındırbank ve Pamukbank 2003'ün ilk yarısında en karlı iki banka olmuştur. Bunların T.G.A.'ları silinmiş, gelirler aynen yansıtılırken, gider reeskontu yapılmıştır. Sistemi BDDK uygulaması zedelemektedir.

- BDDK haksız rekabete ve "bir daha fazla mevduat faizi veriyoruz" reklamlarını ve "açığa hazine bonusu" işlemlerini önleyememiştir. Almanya'da mevduata hiçbir bankanın fazla faiz vermesi mümkün değildir.

BDDK, Hazine Bonusu işlem yapma izni olmayan banka(lar) ile ilgili kamuya uyarı yapmamıştır.

#### **Bankalar ve BDDK Tarafından :**

- Banka birleşmeleri BDDK yöneticilerin sorumluluğunda olacağı varsayımı ile kabul edilememektedir. BDDK en son Pamukbank-Yapı Kredi birleşmesi için getirilen teklifleri red etmiştir. Buradaki gerekçe, Yapı Kredinin halka açık hisselerinin değer kaybına yol açacağıdır. Gerçekte ise, Yapı kredi hisseleri daha çok değer kaybetmiştir.
  - Halka arz oranı çok kısıtlıdır. Bunun da sebebi, Holding Bankacılığıdır. Mevcut yapıda ek teşvik sağlanmamakta ve yönetimler sorumluluğu almayacağı için bu gerçekleşmemektedir.
  - Stratejik ortaklık olması için Türkiye'nin riskinin azalması ve ratinginin artması gerekir.
  - Kurumsal yönetim-denetim-risk yönetimi işlememektedir.
- Analizler olayı çözmek için değil, kişileri cezalandırmak amacı ile yapılmaktadır. Örneğin; 1) Bir bankada Yönetim Kurulu'nun çıkardığı bir kredinin şartının şube tarafından yerine getirilmemesi durumunda bile Yönetim Kurulu sorumlu tutulmuştur.

2) Bankaların verdiği kredilere çok yüksek faiz işletilmiş ve TGA'lardan Yönetim Kurulları sorumlu tutulurken, murakıp raporlarında bu faiz oranlarının nasıl ve neye göre yapıldığı açıklanmamıştır. Sadece kişilere "şu kadar krediden sorumlusun" denmektedir. Müteselsil kefaletten dolayı yönetim kurullarına çıkan meblağlar sektördeki payı % 0.8 olan bir bankada bile Türkiye bütçesinden fazla olmaktadır.

3 ) Bir firmaya açılan fakat şubede çalışanların yaptığı usulsüzlük ile o krediyi kullanmayan bir firmaya dahi BDDK tarafından dava açılmıştır. Bu kurum çalışmalarının etkisini engellemektedir.

#### SONUÇ:

- BDDK'nın çalışmalarında denetleme standartları oluşturulmamaktadır. Operasyonel işlemler ve denetim iki fonksiyon olarak ayrılmalıdır.
- Dinamik analiz yapılmamakta ve geleceğe yönelik beklentiler tesbit edilememektedir.
- Bankalar Yeminli Murakıplarının uluslararası üst düzeyde ve piyasa tecrübeleri yoktur.
- Denetim raporları "kişisel güç" şeklinde hazırlanmaktadır. Sistemi eleştirdiğiniz takdirde "şahsi-manevi tazminat davaları" açılmaktadır. BDDK yetkililerinin bu davaları kaybetmelerinin kurumu ve ilgilileri nasıl etkilediğinin stratejileri yapılmamaktadır.
- BDDK'nın açıkladığı 50 milyar dolarlık "zarar" rakamlarında aşağıdaki kalemler de dahildir:

1. Kötü yatırımlara ve yurtdışına giden meblağlara ait krediler.
2. "Sıcak para" yüzünden oluşan kayıplar. (Reel faiz)
3. Çiftçi ve küçük esnaf kredileri (Eksi reel faiz)
4. Yüksek harcama ve yönetici ücret bedelleri.
5. Stopaj ve vergi yolu ile devlete giden miktarlar.

Bu kalemlerin teker teker ayıklanıp sisteme "gerçekten zarar veren" kişi ve kurumlar sorgulanmalıdır.

- BDDK'nın banka sayısını ve şubelerini azaltma stratejisi başarılı olamamış ve küçülen bir ekonomide zarar/GSMH oranının artması sektörün büyüyen bir Türkiye'yi finanse etme imkanını sınırlamıştır. Kapanan birçok bankadaki dış ticarete uzman personelin işine son verilmesi artan dış ticaret/GSMH hedefi için engel teşkil etmektedir. Kapatılan bankalardaki kalifiye personelin yokluğu Türkiye'nin dış ticaret artışında darboğaz yaratacaktır.

- TMSF, BDDK ve Kamu bankalarının "Özelleştirme" yerine personel çıkartıp kalifiye olmayan bazı "kapatılan banka" personelini yüksek ücretle çalıştırmaları verimi düşürmektedir. BDDK "verime göre ücret" sistemini yürürlüğe koymalıdır.

- BDDK'nın Bankacılık Sektörü için önerdiği model, bankanın önce TMSF'na devri sonra ise satışı şeklinde idi. Devredilen bankalardaki kredilere yüksek faiz işletilmesi kriz ortamında TGA miktarını arttırmış ve bu yüzden bankalar alıcı bulunamamıştır.

BDDK'nın önerdiği diğer modele göre ise, yönetime atadığı bazı kişilerle bankaları kontrol ederek onlara "sermaye benzeri kredi" vermektir. Bu da yönetim eksikliği nedeni ile Pamukbank ile sonuçsuz kalmıştır. 2003 yılındaki İmar Bankası krizi ise, BDDK'nın denetim politikalarının başarısızlığını ispat etmiştir.

BDDK, Yönetim Kurulu'na atadığı personel ile hiçbir bankayı kurtaramamış ve bunların tamamı TMSF'na devredilmiştir. BDDK bankaları kapatmak yerine birleştirerek hisseleri halka arz ve yabancı sermaye teşviği sağlayabilse, bankacılıkta daha rasyonel bir iyileşme söz konusu olacaktır.

- TMSF'na devredilen birçok bankanın yurtdışından sağladığı Sendikasyon kredileri ve Seküritizasyon imkanları kapanmış ve bu da Türkiye'ye gelen dış kaynağın azalmasına yol açmıştır. Rusya krizinde pek çok bankanın krizi "seküritizasyon" yolu ile aştığı bilinmektedir. Bazı "el konan" bankaların BDDK'ya önerdiği bu method konunun (dış tecrübe eksikliğinden) değerlendirilememesi yüzünden ülkede önemli ölçüde fon kaybına yol açmıştır. Bu durum bankacılık sektörünün dış açılmasını ve fon bulmasını engellemektedir.

**KAYNAKÇA**

Türkiye Bankalar Birliği (2003). **Bankacılar** , Sayı 46, Eylül ,İstanbul: Bankalar Birliği Yayını

Türkiye Ekonomi Kurumu (2003). **Avrupa Birliği Giriş Sürecinde Bankalarla İlişkiler ve Türkiye Ekonomisi**, Ankara

TÜSİAD (2003) . **Bankacılık Sektöründe Yeniden Yapılanma Konusunda Öneriler**, No: 355, Nisan İstanbul

TÜSİAD (2003). **Finansal Raporlama Uygulamalarında Uluslararası Standartlara Geçiş**, No: 356, Temmuz , İstanbul